

Posudek vedoucího bakalářské práce

Jméno a příjmení studenta: Magdalena Vlasáková
Téma bakalářské práce: Obraz Československa v britském komunistickém tisku v letech 1966–1969

Téma bakalářské práce M. Vlasákové je relevantní především ve dvou směrech. Analýza reflexe Československa v britském komunistickém tisku mohla zjistit, do jaké míry britští komunisté sledovali a jak hodnotili situaci v jedné z tzv. socialistických zemí, nakolik tedy země pod vládou komunistické strany byly pro „západní“ komunisty hodné pozornosti, zdrojem inspirace, nebo naopak podnětem pro přezkoumání vlastních ideologických východisek a postojů. Autorka se mohla ptát po míře a obsahu takové reflexe a po jejím významu pro formaci západního, zde tedy konkrétně britského, komunismu. Zároveň však výzkum mohl zodpovědět otázky po zdrojích a způsobech vytváření stereotypu: do jaké míry subkultura britských komunistů sdílela stereotypy Československa, střední či východní Evropy, přítomné v britské veřejné sféře a nakolik se proti nim (vědomě) vymezovala, nebo zda automaticky nepřebírala jen klišé a hotové vzorce ze sovětských, československých či jiných východoevropských zdrojů. Práce M. Vlasákové se tak podle mého názoru dotýká podstatných otázek vývoje západního komunismu v období studené války, jeho pozice mezi proklamovaným internacionálním a národním rámcem a mezi jeho faktickým působením v rámci západního politického systému a politické kultury a jeho postojem k sovětské mocenské sféře, chápané jako socialistický tábor.

Jako pracovní hypotézu pro zadání práce jsme přitom společně s M. Vlasákovou použili teze G. Eleyho, který poukazuje na určitý paradox v západních komunistických stranách: krize východního bloku a rozčarování ze sovětské politiky sice vedly u části západních stoupců komunistických stran k rozchodu s hnutím, u těch, co zůstali věrní, však postupně od konce 50. let sílila tendence vývoj ve východní části Evropy a v SSSR ignorovat a soustředit se na vlastní problémy a na kritiku poměrů ve vlastním (čili západním) světě. Západní komunisté tak vlastně sice zůstali vůči sovětskému bloku loajální v tom, že režimy komunistických stran (většinou) nekritizovali, ale zároveň také rezignovali na jejich obhajobu. Eurokomunistické koncepce v 70. letech v západních komunistických stranách byly vyústěním těchto postojů.

M. Vlasáková se dokázala vyrovnat s těmito badatelskými výzvami ovšem jen částečně.

V řešení svého úkolu nicméně autorka postupovala systematicky a logicky. V první části práce, která však zaujímá více jak polovinu textu, představuje na základě sekundární literatury dějiny britské komunistické strany, mediální scénu a především dějiny denního tisku ve Velké Británii a nastiňuje i československo-britské vztahy ve sledovaném období. Tyto kapitoly nutné pro pochopení jak postavení komunistů ve Velké Británii, tak jejich tisku v rámci britské novinářské kultury jsou nezbytné pro pochopení kontextu. Autorka je zpracovala v zásadě solidně, i když její výklad nejde příliš do hloubky a zůstává spíše na úrovni popisnosti.

Hlavním předmětem práce, tedy analýzou ústředního listu britské komunistické strany, se zabývá až pátá kapitola čítající v sedmdesátistránkové studii pouze 15 stran. Autorka, která bez pochyby věnovala značnou energii „kontextuálním“ kapitolám, již neměla na důsledné zpracování této ústřední části dost sil. Dobře promyšlená koncepce práce se přitom odrazila ve vhodně zvoleném chronologickém vymezení. M. Vlasáková považovala za klíčové období z hlediska výše uvedených otázek druhou polovinu 60. let, tedy dobu určitého uvolnění, pozitivního ohlasu Československa, zejména jeho kulturních, vědeckých a vědecko-technických úspěchů, ve světě a samozřejmě období, kdy došlo k reformnímu pokusu pražského jara a k jeho potlačení vojsky Varšavské smlouvy. Počáteční rok analýzy, 1966, pak koresponduje se změnou názvu a částečně i formátu a koncepce britského komunistického deníku Morning Star. Hlavním přínosem analýzy je zjištění o frekvenci a tematickém zaměření článků věnovaných československé problematice. Výzkum potvrdil očekávání, že Morning Star věnoval Československu nejvíce pozornosti v období let 1968 a 1969, zvláště pak v kritických měsících československé krize v červenci až září 1968. Od října toho roku začal zájem postupně opadat. Autorka rovněž míru zpravodajství v roce 1968 o Československu porovnávala s velkými britskými novinami a konstatovala, že komunistické noviny překvapivě nepřinášely o ČSSR informací více než hlavní deníky. Tento argument, postavený na prostém porovnání počtu článků, mi však vzhledem k nesrovnatelnému rozsahu The Times či Daily Mirror s Morning Star přijde dosti problematický.

M. Vlasáková tak ukázala, že k rozboru tisku přistupuje s rozmyslem a analyticky. Nicméně slabinou této části práce je, že již do své analýzy nezahrnula detailnější rozbor, který by mimo jiné také čtenáři představil jednotlivá témata a obsah článků.

Autorka se do jisté míry zabývala i zdrojem informací, zda se jednalo o údaje převzaté od tiskových agentur, z tisku socialistických zemí nebo o původní reportáže a komentáře. Rozbor mohl být však v tomto ohledu podrobnější.

M. Vlasáková pracovala se shora uvedenými hypotézami. Výsledky její analýzy však často zůstávají nepropracované, takže k potvrzení či vyvrácení hypotéz dle mého soudu chybí dostatečně přesvědčivé argumenty. Jestliže jsou v závěru zmíněny jako prokázané, autorka se zřejmě nemýlí, nicméně mezera mezi těmito tvrzeními a zjištěnými skutečnostmi je stále dosti široká.

Přes uvedené výhrady se domnívám, že M. Vlasáková prokázala analytické schopnosti, práci s prameny i dovednost logicky vystavět a formulovat odborný text. Její bakalářskou práci proto považuji za vcelku zdařilou a splňující nároky kladené na tento typ akademických prací. Doporučuji ji proto k obhajobě a navrhuji hodnotit ji stupněm „velmi dobře“.

V Praze, dne 29. května 2015

PhDr. Ondřej Vojtěchovský, Ph.D.